

1. 1930 Rõsna-Orava külas sündinud, Räpina aianduskooli ja EPA lõpetanud mees oli sovetiaegu vägagi hinnat aiandusteadlane ja praktik, tema *500 õpetust köögivilja kasvatamiseks* ilmus päris mitmes trükis. Omal ajal oli vahest laiemaltki tunt tema poeg, lorilaulik Korsten (pildil). Ning üks ole tema nimekaim mälumänguringkondades parasjagu tunt. **Mis see ühine perenimi on?**

2. Esimese eurooplasena jõudis selle UNESCO maailmapärandis asuva objekti juurde tõenäoliselt Portugali maadeavastaja António Fernandes umbes 1513-1515. Varemmed taasavastas Adam Render 1867. aastal ühe jahiretke käigus. Neli aastat hiljem tutvustas ta neid maadeavastajale Karl Mauchile, kelle arvates võis tegemist olla Oofiriga, kust Seeba kuninganna kulda hankis. Varemmed paiknevad 730 ha suurusel maa-alal ja jagunevad mäekünkal asuvaks nn. akropoliks, suureks ringmüüriks (240 m pikk) ja tarandikeks ehk nn. oruvaremeteks. **Milline objekt?**

3. Selle u 750 tuh km² piirkonna nimi tuleneb vanakreeka keelest ja tähendab hommikukaart. Oma asukoha tõttu on ta olnud paljude rahvasterännete ja võitluste tallermaaks, näinud mitmete tsivilisatsioonide teket ja hääbumist; seda peetakse paljude kultuurtaimede (nisu, odra, kaera, lina, herne, mureli, ploomi) sünnimaaks. **Mis piirkond?** Midagi ütleb see ka neile, kes on ühtaegu korvpalli- ja õllesõbrad.
4. *Saja aastane, kes hüppas aknast välja ja kadus* on jaburalt naljakas raamat, mis eesti keeli ilmus 2012. Oleme näinud ka raamatu põhjal tehtud filmi. Tänavu ilmus selle iseseisev järg *Saja ühe aastane, kes mõtles, et ta mõtleb liiga palju*. Vahepeal on meil ilmunud ka *Kirjaoskamatu, kes päästis Rootsi kuninga ning Mõrtsuk-Anders ja tema sõbrad*. **Kes on nende hea tuju raamatute autor, 1961 sündinud Rootsi kirjanik ja ajakirjanik?**
5. Pärast 1967. aastat, mil elukutselised lubati tennisekarussellile, on Prantsusmaa meesmängijatel ette näidata vaid üks Grand Slam turniirivõit - 1983. aastal kodusel turniiril. **Küsime teilt, kes on selle tiitli võitjaks?** Küsitava parimaks kohaks ATP üksikmängutabelis jäi kolmas. Mängijakarjääri järel tegutseb meelelahutajana, spordimaailmas tegutseb aga tema poeg.

6. Alates 1970. aastast hakati Briti rahatähtedele trükkima ajalooliste isikute kujutisi. Esimese naisena oli rahatähtedel loomulikult kuninganna, **kuid kes oli teine?** 2001-2006 trükitud 5-naelastel rahatähtedel oli kujutatud 1780-1845 elanud vanglareformija ning heategija. Kveekerist rikka pankuri perekonda sündinud naise eestvõttel muudeti valitseva monarhi toel vangide elu seaduslikult humaansemaks.

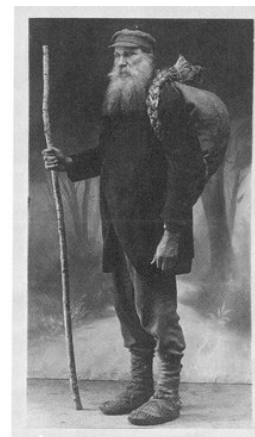
7. Seda nime kannab Peruust pärit ristõieline päikese- ja soojalembeline poolpödsas, mida meil kasvatatakse suvelillena, millel ka uhke omakeelne nimi olemas. Sama nime kannab ka poolvääriskivi, kaltседoni erim, milles esinevad punased suletised, mille tõttu tema rööpnimi on verekivi. Ametliku nime on saanud tänu võimele valgust peegeldada. **Mis see nimi on?**

8. 1940. aastal sündinud artist alustas balletiga suhteliselt hilises vanuses - Leningradi Koreograafilise kooli astudes oli ta 12 aastane. Juba 1956. aastast kuulus Kirovi balletitrupi koosseisu, priimabaleriini staatuseni jõudis 1960. aastal. 1970. aastal, esinedes trupiga Londonis, otsustas küsitav jääda Läände ning peagi liitus New Yorgis tegutseva American Ballet Theatre'iga. Kui 1980. aastal valiti nimetatud teatri juhiks Mihhail Barošnikov, küsitav solvus ning rajas omanimelise trupi. Mõned aastad hiljem tegi oma Broadway-debüüdi näidendiga "On Your Toes", mille eest pälvis draama-Tony auhinna. **Kes on küsitav, keda tunnustatakse kui üht parimat klassikalise repertuaari esitajat ning lüürilis-dramaatilist tantsijat?**
9. **Kuidas kutsutakse Poola ja ka Leedu, Valgevene ning teiste Rzeczpospolitasse kuulunud alade aadelkonda?** Nimetus pärineb väidetavalt (kesk)ülemsaksa keelest tähendusega suguvõsa, õilis või võitleja.
10. Pildil on Käsna-Kalle naaber ja üks suurimaid sõpru - kivi all elav roosa, laisk, ülekaaluline ja lihtsameelne meritäht. **Kuidas on tema nimi?**

11. Pildil on Vincas Juška (1860 – 1939), kes Leedus lausa rahvuskangelase staatuses. Ta tegeles millegi ebaseadusliku, kuid leedukaile olulisega. Peale tema oli teisigi, kuid Juška oli neist edukaim ja kuulsaim. **Millega ta 19. saj lõpukümnendel tegeles?** Palume vastamisel olla võimalikult täpsed.

12. **Millisesse perekonda kuulub loomake pildil?** Tegemist on endemilise, vaid Austraalias ning Uus-Guinea saartel esineva peramelidae perekonnaga, millesse kuulub 20 liiki. Kõik perekonda kuuluvad liigid on omnivoorid, elupaigad varieeruvad aga kõrbest vihmametsadeni. Väljanägemine on neil aga sarnane - ponsakas kaarjas keha, pikk kitsenev nina, suured kõrvad ning peenike saba. Enamike liikide isendid kaaluvad 1 kg ringis, kuid leidub ka kuni 4 kg kaaluvaid. Küsitavasse perekonda kuulub ka Siil *Sonicu* mängude pahalane.

13. Ta on üks meie praeguseid tunnustatumaid tõlkijaid ja üks väheseid, kes vahendab meile rumeenia kirjandust (M. Eliade, N. Manea jt), tõlgete eest rumeenia keelest pälvis 2017 Kultuurkapitali aastapremia. Konjunktuuri arvestades tõlgib ta siiki peamiselt ingliskeelset (väärt)kirjandust (E.M. Forster, M. Atwood, I Murdoch jt). **Kes on see Hiiumaal elav tõlkija?**
14. Tänavusel, arvult juba 18. korvpalli MM-il osalevad kaks debütanti - Tšehhi ja Montenegro. Riike, kes on osalenud kõigil seni toimunud turniiridel, on samuti kaks. Üks neist on loomulikult USA, **ent milline on teine riik?** Tegemist pole pelgalt statistikaga, küsitav riik on kahekordne maailmameister.
15. **Kes pakkus välja idee paberi formaatimiseks, millest praegu on saanud ISO216 (A3, A4, A5 jne)?** See nimekas füüsik (1742 – 1799) tegi mitmeid avastusi (sh elektri alal – tuntud on temanimelised kujundid), samavõrd kuulus oli ta aforismimeistrina. Tema perenimega sama nime kannab Berliini linnaosa, kus ms 1919 punaste järjekordse mässukatse järel toimusid ägedad tänavalahingud (*Märzkämpfe*). Sama nime kannab ka kindlus Elsassis, mis oma nime olla saanud sellest, et välk lõi sinna künkasse.

16. Inglise keeles kutsutakse küsitavat puud india oapuuks, ent tegelikult pole puul mingit seost ei India ega ubadega. Pärit on ta hoopis Hiinast ja Põhja-Ameerikast, „kaunad” on tegelikult hoopis kuprad – pikad, peened ja üsna silinderjad. Südaja kujuga lehed on üllatavalt suured - vahel lausa 40 cm pikad ja 20 cm laiad. Eestis on küsitavat puud tema külmakartlikkuse tõttu kasvatada paraku raske, ent mõned aastad tagasi sai lugeda ühest Hiiumaal talve üle elanud isendist. Eestikeelse nime on puule andnud üks vanimaid muusikainstrumente, mis eksisteeris juba 1500 a. eKr. Pill, millel teiste seas musitseerisid ka näiteks Chet Baker ning Wynton Marsalis, on nime andnud veel ühele taimele, ladinakeelse nimetusega Brugmansia. **Milline taim?**

17. OTT on mitmel pool Eestis tegutsev piirkondlik kodanikevõrgustik. **Mida tähendab OTT?**
18. Brahhütsefaalia on ka inimestel erinev vääring (nt kaasneb Downi sündroomiga). Levinum on see lemmikloomade, eriti koerte puhul, on lausa kümneid brahhütsefaalseid koeratõuge. **Kuidas on brahhütsefaalsete koeratõugude eestikeelne üldnimetus?**
19. Pildil nähtavat tossumudelit hakkas Adidas tootma juba 1969. aastal, esialgsete plaanide järgi oli tegemist korvpallitossu "Pro Model" madala variandiga. Tegemist oli esimese madala korvpallijalatsiga, millel oli täisnahast pealis ning kummist varbakaitse, lisaks ka mittemääriv kummitald. Jalats sai mängijate seas kiiresti populaarseks, tipphetkedel kandis koguni 75% NBA mängijatest just seda mudelit. Popkultuuri jõudis jalats räpigrupi Run DMC abil, kes hakkasid jalatseid kandma ilma paelteta. Noored võtsid jalatsi omaks, ja nii ongi tänapäeval tegemist juba moejalatsiga, mitte enam sporditossuga. **Kuidas on nende tänavu 40. sünnipäeva tähistavate ikooniliste jalatsite nimetus?** Huupi pakkumisel otsige ideid telemaailmast.

21. See ca 120 km pikkune mäestik asub Prantsusmaa idaosas, eraldab Elsassi Lotringist (Alsace'i Lorraine'st), kõrgeim tipp on Grand Ballon (1424 m). Sama nime kannab ka sealne departemang ning mäestiku järgi on nime saanud ka üks Pariisi vanemaid väljakuid. **Mis mäestik/departemang?**

22. Pildil on üks eesti stand-up skeene kujundajaid, keda peetakse eesti parimaks stand-up koomikuks. Küsitav jutustab pikki ja piinlikke lugusid nii oma lapsepõlvest kui ka igapäevastest tähelepanekutest elust enesest. Tema lood on pikitud rohke enesekriitika ja värvikate sisekaemustega. Oma esimeses täispikas etendustesarjas "Esimesed triibulised" (2016), mis hõlmas 19 etendust üle kogu Eesti, võttis ta eesmärgiks tutvustada eestikeelset stand-upi. Hiljem on järgnenud tuurid "Hoopis Teine Tera" ning "Kolmandas Isikus", hiljuti lõppes neljas tuur "Neljanda Seina Taga". **Kes?**

23. Aastal 775 sai keisriks tema abikaasa Leon IV ning juba siis sekkus ta riigijuhtimisse, muuhulgas võitles ikonoklastide vastu. Pärast abikaasa surma 780 võttis ta võimutäiuse oma alaelise poja Constantinus VI regendina, 797 lasi poja pimedaks torgata ning hakkas valitsema esimese naissoost isevalitsejana Bütsantsis. 802 ta kukutati ning järgmisel aastal suri umbes 50-aastasena. **Kes oli see keisrinna, üks võimukamaid naisi ajaloos, ühtaegu ortodoksi kiriku pühak?**

24. Küsitav Ameerika filmilavastaja on saanud hakkama ainulaadse saavutusega - kaks tema järjestikkust filmi „Silver Lining Playbook” (2012) ning „American Hustle” (2013) nomineeriti Oscarile kõigis neljas näitlejatöö kategoorias. Veelgi unikaalsemaks muudab saavutuse fakt, et „Silver Lining Playbook” oli esimene film peale 2004. aastat, mis nomineeriti viies tähtsaimas kategoorias. Tema karjäär algas sõltumatute filmidega, esimene suurem film oli lahesõja-teemaline „Three Kings”. Rollide jaotamisel puhul panustab lavastaja tihti kindlatele ansamblitele, tema lemmikute hulka kuuluvad näiteks Jennifer Lawrence, Bradley Cooper, Amy Adams või Robert de Niro. **Kes?**

25. Programmeerimisõpikutes, erinevate keelte võrdlemisel või kompilaatorite testimisel kasutatakse tihti programmi, mis ei tee midagi muud kui väljastab ekraanile ühe teatava fraasi. Taoline programm on enamasti üks väiksemaid programme, mida vastavas keeles kirjutada saab. Erinevaid väikseid testprogramme on kirjutatud juba programmeeritavate arvutite algusaegadest, traditsioon kasutada küsitavat fraasi sai alguse aga 1974. aastal Brian Kernighani ja Dennis Ritchie raamatu The C Programming Language (Programmeerimiskeel C) mõjul. **Milline fraas?**

26. XX tantsupeol tuleb staadionimurule üks täiesti uus rühmaliik, millest igas rühmas tantsib 24 tantsijat. Rühmaliik loodi, et võimaldada ka Eesti väiksematel kohtadel saata kollektiive tantsupeole. Rühma liigijuht on Kalev Järvela, kes lõi vastsele rühmaliigile ka uue tantsu "Kirisabalind". **Milline rühmaliik?**
27. Kõikvõimalikke päikesesümboleid leiame paljude maade lippudel, kahe riigi lipul kutsutakse seda sümbolit (teineteisest veidi erinevat) Maipäikeseks. Seda seostatakse kunagise päikesejumalaga Inti, aga ka iseseisvuse toonud mairevolutsiooniga, ühe riigi puhul on lipule kantud kujund pärit riigi esimeselt mündilt. **Mis riikide lippudel on Maipäike?**
28. **Kuidas kutsutakse 12-punktilist trükikirja?** Oma nime on see saanud sellest, et ühe antiikautori *Opera omnia* avaldati 1566 just nii suure kirjakraadiga.
29. Viimaste aastate Euroopa parim meeskõrgushüppaja (siseMM kuld 2016, EM kuld 2016, siseEM kuld 2019) ei paista silma ainult ilusate hüpetega, vaid ka omapärase barbeerimisviisiga. Kes?

30. Kondotjeer Bartolomeo Colleoni ratsamonument Veneetsias (1480-88) on *quattrocento* tuntumaid taieseid. **Kes on selle autor?** Ta oli ka Leonardo peamine õpetaja.

31. Vaatamata oma nimele, pole pildil nähtava tänapäevalgi levinud laboriseadme leiutajaks Saksa keemik, spektraalanalüüsi üks loojaid, kes koos G. R. Kirchhoffiga avastas tseesiumi ja rubiidiumi, vaid tema assistent Peter Desdega. **Millise nime all tuntakse seda põletit, mille avatud gaasileeki kasutatakse soojendamiseks, steriliseerimiseks ja põletamiseks?**

32. See uuspaganlik usuliikumine sai alguse 1980tel ning põhineb sumeri (ja hilisemal Mesopotaamia) religioonil. Institutsionaliseerus see 2010 Islandil Ólafur Helgi Þorgrímssoni eestvõttel. Praegu on sel mõni tuhat järgijat, peale Islandi teistes Põhjamaades, UKs, Saksamaal, Šveitsis, meil on seda tutvustanud Peeter Espak. **Mis usuvool?**

33. Ehkki nime akronüümi järgi võiks teisiti arvata, on tegemist Soome lennufirmaga. Küsitav lennuoperaator korraldab Finnairi eest mitmeid siselende ning Euroopa-siseseid lende, sealhulgas ka lende Tartusse ning Tallinnasse. Kõikidel lendudel on Finnairi lennunumber, pagasit, reisi lisateenuseid, eriteenuseid ja lennujaamas osutatavaid teenuseid käsitlevad põhimõtted on samad, mis Finnairi korraldatud lendudel. Lende alustati 2011. aastal Flybe Nordicu nime all, firma omanikeks olid Finnair ning Flybe. Küsitava nime all tegutsetakse 2015. aastast, kui Flybe müüs oma osaluse ühe euro eest Finnairile. **Milline lennuoperaator?**
34. Sel alal alustatakse enamasti karjääri 16-aastaselt, enamasti kestab see viis aastat, ametit võivad pidada ka mehed. Edetabelis ametipidajatest miljoni elaniku kohta eristuvad selgelt kaheksa riiki, paari aasta taguste andmete kohaselt moodustavad riikidest esikolmiku Leedu (miljoni elaniku kohta 38,09 selle elukutse esindajat), Island (62,7) ja Eesti (73,88). **Mis amet?**
35. Ta lõpetas 1980 Tartu ülikooli majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi erialal. **Kes on see iseõppija, nüüdseks tunnustet Tartu kunstnik, kes muuhulgas portreeterinud mitmeid tuntud kultuuritegelasi?**

36. Lill pildil peaks olema meile kõigile tuttav. Pärit on see aspariliste sugukonda kuuluv sibultaim Kaukasuse kandist, ent nüüdseks on ta juba Eestiski hajusalt naturaliseerunud. Kuna taim levib seemnete kaudu kiiresti ning muruniitmise ajaks on läinud puhkeolekusse, on tegemist populaarse murutaimega. Et kogu taim on mürgine, on teda kasutatud ka näiteks rotimürgi valmistamiseks. **Milline taim?**

37. Tänapäevaks on juba selgunud, et küsitav jalgpallur jätkab oma suurepärasest seeriast - juba kaheksandat aastat järjest võib ta hooaja lõpus pea kohale tõsta ühe Euroopa tippliiga võidukarika. Kaheksa karikat on võidetud kolmes erinevas liigas kolme erineva meeskonna ridades. Lisaks klubikarikatele on tihti ka ekstravagantsete soengutega silma paistnud jalgpallur saanud rõõmustada ka kahe viimase Copa America võidu üle. Üht-teist jäi tal siiski saavutamata - Neverkuseni klubi ei suutnud temagi võidukarikani viia. **Kes?**

38. Tihti peale on tõlkijate (ja ka muidumeeste) komistuskiviks sõna, tavaliselt rahvusvaheline, aga ka naaber- või muidu tuttavast keelest pärit, mille tähendus eri keeltes ei kattu. Kutsutakse neid *false friend*, *falsher freund*, *faux ami*, *petollinen ystävä*, *ložnõi drug*... Eesti keeli on kasutusel hoopis teisest tüvest pärit väljend. **Milline?** Kui muidu ei saa, ümisesge Tõnis Mäge.

39. Pildil on valitsejapalee kunagises (1532-1784) Krimmi khaaniriigi pealinnas ja sealne kuulus Pisarate purskkaev. **Mis linnas (tõlkes Aiapalee) see asub?**

40. *Fado* on Portugalile ainuomane muusikastiil. Seal on mitmeid alastiile, teistest kardinaalselt erineb Coimbra *fado* (*fado de Coimbra*), mida hakkasid viljelema tudengid ning mida seetõttu kutsutakse ka *fado de estudante*. **Mis on Coimbra fado suurim erinevus teistest fadostiilidest?**

41. Logo pildil kuulub 2016. aastal turule toodud videokommuunile, mille märksõnaks on muusika. Olgu see tants, vabastiil või esinemine, ikka julgustatakse loojaid end väljendama nii nagu torust tuleb. Enam kui pool miljardit kasutajat saavad portaali üles riputada lühikesi, kuni minuti pikkuseid lühivideosid, et neid siis seejärel sõprade ja maailmaga jagada. Enim meediatähelepanu pälvis küsitav rakendus aastavahetuse paiku, kui populaarseks sai 1.5 korda kiirendatud Rockefeller Streeti tantsuvideote lisamine. **Milline rakendus?**

42. **Milline kuulus Pariisi kohvik?** Asutatud 1927, sai sellest üks kohaliku kultuurielu keskusi, mille „püüasukaiks“ olid nt sürrealistid Dali ja Cocteau, kirjanikud Hemingway ja Scott Fitzgerald, hiljem Jean-Paul Sartre ja Roman Polanski jpt.

43. See ristõieliste sugukonda kapsalaadsete seltsi kuuluv üheaastane salati-, maitse- ja ravimtaim (*Lepidium sativum*) on ilmselt pärit Iraanist, praeguseks lausa üleilmse levikuga. Tal on tugevalt vürtsine, veidi pikantne sinepi- või rõikataoline maitse, mis on tingitud sinepiõli glükosiididest ja mõnuainetest. Tarvitatakse idulehefaasis. Kiire kasvu ja vähenõudlikkuse tõttu sobib kasvatamiseks ka aknalaual. Ravimtaimena kasutatakse maomahla- ja sapierituse soodustamiseks, söögiisu tõstmiseks. Eestis kasvatatakse kultuurtaimena, kuid võib metsistuda. Looduslikult kasvab meil 3 sugulasliiki. **Mis taim?** NB! Kiputakse segi ajama tuntud lillega.

44. **Kus asub Lõuna-Ameerika (ja üldse Ameerika) vanim ülikool?** Püha Markuse nime kandev ülikool (*Universidad Nacional Mayor de San Marcos*) asutati keisri/kuninga Karl V/Carlos I dekreediga 12. mail 1551. Praegu on seal tudengeid ca 37 tuhat, üks vilistlastest on pälvinud Nobeli kirjanduspreemia.

45. **Millist nime kannab kaardil märgitud väin Botnia lahes?** Väina laius on umbes 80 km ja sügavus kuni 20 m. Talviti külmub väin tavaliselt kõvasti kinni, mõnel talvel ületab seda jäätee. Väinaga sama nime kannab ka Soome ainus loodusobjekt UNESCO maailmapärandi nimistus - 5600 saarest koosnev arhipelaag. Arutlusel on olnud ka üle lahe Umea ja Vaasa vahele silla ehitamine, ent ehitust peetakse liiga kalliks ning maailmapärandisse kuuluvat objekti ohustavaks.

46. **Millise tulevase valitsejanna lapsepõlveakt?** Väidetavalt olla see lastud maalida, avaldamaks muljet võimalikele kosilastele, ennekõike peeti silmas Louis XV.

47. Küsime kuurortlinna Tšehhi loodeosas, Saksa piiri ääres. Sealsed kuumaveeallikad olid tuntud juba vanadele roomlastele, varaseimad kirjalikud mainimised jäävad XII sajandisse. Linna kõrgaeg jääb XIX sajandisse, mil linn oli populaarne kuurort Euroopa monarhide ning jõukamate elanike seas, näiteks allkirjastaid 1813. a. Austria, Venemaa ning Preisi kuningad Napoleoni-vastase kolmikliidu just küsitavas linnas. Selles linnas komponeeris Beethoven ka oma kuulsa 7. sümfoonia. Peale I Maailmasõda jäi linn loodud Tšehhoslovakkiale, ehkki linna peamiselt saksakeelne elanikkond soovis jääda Saksamaa koosseisu. 1938. aastal linn annekteeriti, sealne juudi kogukond põgenes või deporteeriti Auschwitzi. Küsitavas linnas mängib hetkel ka Eesti koondislane Siim Luts. **Milline linn?**

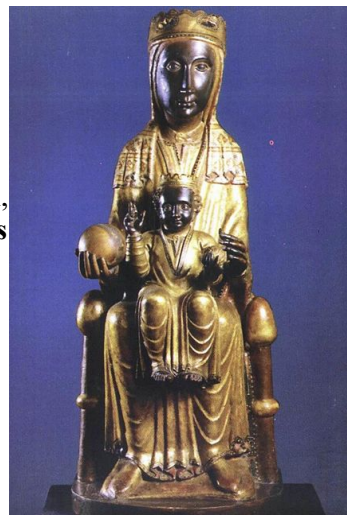
48. Tänavune Oscari-võitja Rami Malek polnud sugugi filmimeeste esimene valik kehastamaks Freddie Mercury. Esialgsete plaanide kohaselt pidi roll minema näitlejale, keda seni oleme harjunud seostama teistsuguste filmidega. Päris tiitliteta pole ka küsitav näitleja - oma ehk tuntuima filmirolli eest on ta pärjati ta 2007. aastal parima komöödianäitleja Kuldgloobusega, samuti teenis ta filmi stsenaaristina Oscari nominatsiooni. **Kes?** Rahvusvaheliselt tuntud on ka küsitava onu - eelkõige autismivallas tehtud töödega tuntud Cambridge'i Ülikooli arengupsühhopatoloogia professor, kelle tööde hulka kuulub näiteks ka palju kriitikat pälvinud "meheliku aju" teooria.

49. Selle peene prantsuskeelse nime taga peidab end tegelikult pealtnäha lihtne magustoit - keedutainapallid, mis on täidetud keedukreemiga ja kenasti puuks sätitud. Kui keedutaina ning keedukreemiga enamasti vaeva nägema ei pea, siis suhkrust karamelli sulatamine, et pallikesi teineteise külge kleepida, nõuab juba mõningaid tehnilisi oskusi, karamellist puud ümbritseva peene suhkruvõrgu tegemine on veelgi nõudlikum. Kes aga karamelliga mässamist pelgavad, võivad sulatada šokolaadi ning sellega pallid teineteise külge kleepida ning magustoit kaunistada. **Kuidas on selle magustoidu nimi?**

50. Nooruses oli ta andekas lauatennisist, seejärel pühendus ringhäälingutööle, kajastas talle omase emotsionaalsuse ja asjatundlikkusega käsipalli, motosporti (autorallit) ja loomulikult teisigi alasid, ennekõike aga korvpalli. Koos *Kalevi* korvpallimeeskonnaga viibis ta ärevatel ja traagilistel jaanuaripäevadel 1991 Riias ning edastas sealt meile (ja kogu maailmale) otsereportaaze. Elu lõpuaastail sai temast üks Eesti esimesi suhtekorraldajaid. **Kes oli see 1999 ülekohtuselt vara, 54-aastasena meie seast lahkunud mees?**

51. Franco aegadel oli katalaani kultuuri peamiseks kantsiks Barcelonast 48 km loodes asuv 11. saj asutatud benediktiini klooster. Praegugi on see üks Kataloonia olulisemaid vaatamisväärsusi ja palverännakute sihtpunkt, selle peamine reliikvia on sealne *Must madonna*. Klooster on oma nime saanud kuni 1236 m kõrguse mitmetipulise mäe(aheliku) järgi, mis tõlkes katalaani keelest tähendab *Saehambulist mäe*. **Mis klooster/mäeahelik?**

52. See jõgi on 4305 (või 4500 või isegi 4909) km pikk, tema valgla on 795 tuhat km², voolab kuues riigis (kaheksa siiski kõigest piirijõena) ning läbib sealjuures 2 riigi pealinna. Tal on palju rööpnimesid kohalikes keeltes, tõlkes nt *Vete Ema*, *Suur Vesi*, *Üheksa draakoni jõgi* jne. **Mis jõgi?**
53. Küsitav ameerika lastekirjanduse üks tähtteoseid jõudis esmakordselt eesti lavale 2017. aastal Nukuteatris. Hiljuti orvuks jäänud 11-aastane teose nimikangelane saadetakse elama oma tädi, tõreda ja kibestunud vanatüdruku juurde. Võõrasse kohta saabunud tüdruk võidab kiiresti kõigi linnaelanike südamed, õpetades neile rõõmumängu, mil on ainult üks reegel: leida igas olukorras midagi, mille üle rõõmustada. Küsitav teos ilmus 1913. aastal, eesti keeles 1934. aastal. Lisaks küsitava teose järjele on autorilt eesti keeles ilmunud veel ka näiteks “Lihtsalt David”, “Miss Billy abielu” või “Kaks rikkurit”. **Milline teos, kes on autor?**
54. Kui kolmkümmend aastat tagasi teadsid Eesti koduperenaised trekisõidu salanippe ning kaks kümnendit tagasi võisid taksojuhid kümnevõistluse punktitabletit peast ette lugeda, siis tänu perekond Sildaru jõupingutustele oleme me ehk peagi kõik eksperdid kaasa rääkima freestyle-suusatamise trikkidest. Kelly Sildarule tõi MM-kulla trikk switch 1080, **mida tähendab sõna “switch” selles?**
55. Küsitava õlletootja lugu algab Burton-on-Trentist, väikelinnast Inglismaa Lääne-Midlandsis aastal 1777, mil vabriku asutaja müüs oma osaluse transpordiaris ning asutas omanimelise õllefabriku. Peagi hakkas ta oma toodangut eksportima, sh ka Baltikumile. 1877. aastal oli tegemist maailma suurima õlletootjaga aastase kogutoodanguga 1 miljon barrelit. Samast ajast pärineb ka ettevõtte kaubamärk - punane kolmnurk (vanim Inglismaal registreeritud kaubamärk). Kaubamärk on alles tänaseni ning kuulub Anheuser-Buschi kontserni. Ajaloo jooksul on sellest tehast välja voolanud palju erinevaid õllesorte, kuid kuulub see just oma Pale Ale tõttu. **Milline õlletootja?**

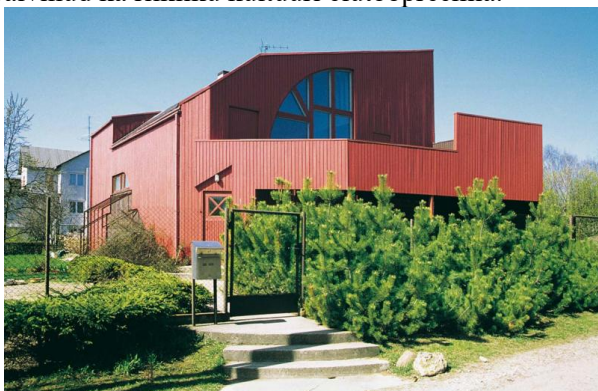

56. Sõjanduse ajaloo üks kummalisemaid lahinguid toimus 1788. aasta ööl vastu 22. septembrit, mil Austria-Türgi sõja raames toimus Austria sõjaväes omade tulistamine. Tüli allikaks oli alkohol, mille husaarid kohalikelt mustlastelt ostnud olid. Peagi märkasid pidu luurelt saabunud jalaväelased, kes nõudsid alkoholi endale. Husaarid polnud sellega nõus, keegi haaras relva, tekkinud segadust peeti türklaste rünnakuks ning asuti põgenema, tulistades iga varju pihta. Kaks päeva hiljem saabunud Osmani armee leidis eest hulga langenud ning haavatud sõdureid ning lahingule nime andnud linna vallutamise neil probleeme ei tekkinud. **Milline lahing?**

57. 1975 loodi Saksamaal 600 km pikkune turismimarsruut, mis algab Hanaust Kesk-Saksamaal (Hesseni liidumaal) ja lõpeb Bremenis. See on pühendatud ennekõike kahe venna elule ja tegevusele, aga omab ka laiemat kultuurilist tähendust. **Mis nime see turismimarsruut kannab?** Pildil vendade ausammas sünnilinnas Hanaus.

58. Pildidel on Eesti uuemas arhitektuuris lausa kultusliku maine saanud *Venna maja* Meriväljal (projekteeritud 1975, valmis 1985). **Kes on selle autor?** Tegemist on meie ehituskunsti uuendusliikumise ühe juhtfiguuriga (sünd 1938), viljaka arhitekti, teoreetiku ja õppejõuga, kes pälvinud ka riikliku kultuuri elutööpreemia.

59. Naistel pildidel on kahepeale ette näidata seitse sel kümnendil võidetud olümpiakulda. Pildid on liidetud üheks küsimuseks sarnaste perekonnanimede tõttu, vaid üks täht on erinev. **Kes on pildidel? Vastuseks ootame kahte perekonnanime.**

60. **Kes laulab?** Kuuldava laulja kodanikunimi on James Newell Osterberg, Jr., meie küsime teilt aga tema märksa tuntumat esinejanime.

61. Nende tööde autoriks on üks 20. sajandi prantsuse mõjukamaid kunstnikke. Kubismi rajajate hulka kuuluv kunstnik oli esimene, kes kasutas maalil kirjatähti. Ajal, mil ta tegutses õpetajana Paul Ransoni akadeemias, oli teiste seas tema õpilaseks ka Adamson-Eric. **Kes?**

© Deutsche Fotothek - Preview Scan

62. Portugalis, Leiria ringkonnas (ajaloolises Estremaduras) Costa da Pratal asuvas Nazarè linnakeses on püstitet mitmeid ühe valdkonna Guinnessi rekordeid. Viimase, praegugi kehtivaga sai hakkama brasiillane Rodrigo Koxa 8. nov 2017 – selleks mõõdeti 24.4 m. **Mis rekord see on?**

63. **Kuidas kutsutakse suurimaid sadajalgseid?** Elavad nad Lõuna-Ameerika põhja- ja lääneosas, Trinidadil ja Haitil, võivad kasvada kuni 30 cm pikkuseks. On mürgised, mistõttu suudavad jahtida ka linde, sisalikke, hiiri, konni. Inimesele teeb tema salvamine parajat valu jm vaevusi, kui surmav pole.

64. II ilmasõja ajal moodustas NLiit oma territooriumil mitmeid talle ustavaid rahvusväeosasid. Koos prantslastega moodustati 1942 lennurväeüksus (rügement/polk), mis sõdis NLiidu – Saksamaa rindel ning eksisteerib Prantsusmaal seniajani, 1995 omistati see aunimetus ka ühele Venemaa lennurväepolgule. **Mis nime see üksus kandis/kannab?** See on tuletet kahe geograafilise objekti – ühe jõe ja ühe poolsaare – nimest.

65. Unustage Fortnite, 4. veebruaril lasti Electronic Artsi poolt välja uus Battle Royale tüüpi mäng. Mänguväljakule lastakse korraga kuni kuuskümmend mängijat, kes kolmeliikmelistes tiimides püüavad jääda viimasteks võitlejateks mänguväljal. Mängu populariseerimiseks maksis EA mitmele tuntud striimerile kokku enam kui miljon dollarit, et need mängiksid ja reklaamiksid küsitavat mängu selle esimestel väljatuleku tundidel. Reklaamikampaania oli edukas ning tõi juba kolme esimese päevaga enam kui 10 miljonit mängijat. **Milline mäng?** Vastusena sobib ka Oracle' veebipõhise arenduskeskkonna nimi.

66. Millise prantsuskeelse väljendiga hakati takkajärele kutsuma perioodi 1871 – 1914 (Preisi-Prantsuse sõja lõpust I ilmasõja alguseni) Euroopas? Seda iseloomustas kultuuri, teaduse, tehnika ja tööstuse areng, stabiilsus ühiskonnas, nautlev ja dekadentlik ellusuhtumine.

67. Mis sõna neid kõiki nähtusi tähendab? Keemiline protsess, kus oksüdeerija liidab endaga elektrone. Hääliku artikulatsiooni nõrgenemine. Aadlikele kingitud mõisate taasriigistamine.

68. Küsitav vareslaste sugukonda kuuluv linnuliik (*nucifraga caryocatactes*) on tubli sarapuu levitaja. Nimelt on leitud, et ta varub talveks hulga pähkleid, kuid unustab nende peidukohad ära ja nii hakkavad need idanema. Lind on Eestis üldiselt paigalind, kuid väga külmade talvede korral liigub soojematele aladele talvituma. Eristatakse kahte alamliiki: pähkli ____ ja seedri _____. Vahet tehakse noka järgi – ühel neist on see tsipa saledam. Mõlemat liiki on Eestis kohatud.

Mis lind?

69. 1430 – 1494 elanud Saksa päritolu Madalmaade maalikunstnik oli oma aja üks hinnatumaid altarimaalijaid ning portretiste. Meil oli mullu temast tavapärasest rohkem juttu, kuivõrd tema juures Brügges õppis Michel Sittow. Kes?

70. Et nooruk pildil võitis mullu juunioride seas grupisõidu ja ajasõidu nii MM-il kui ka EM-il, on mõistetav, et tema tänavune liitumine UCI profikarusselliga Deceuninck–Quick-Step meeskonnas on tavalisest "pisut" suurema tähelepanu all. Noor tulevikutäht pälvib üksi rohkem tähelepanu kui kogu ülejäänud meeskond kokku, ehkki tema tiimikaaslaste seas on ka eksmaailmameister Philippe Gilbert. Suurtuuride võite veel paraku loota ei maksa, 19-aastane Belgia nooruk pääseb esialgu sõitma vaid lühemaid velotuure, samuti jäävad sõitmata ka munakiviklassikud. Rattasõiduga on ta tegelenud vaid kolm aastat, sest endisest profiratturist isa soovitas tal sellega mitte liiga vara alustada. Seetõttu mängis ta jalgpalli, ning jõudis isegi Belgia U-16 koondisesse. Kes?

71. Kui Osmanid 1453 vallutasid Konstantinoopoli, siis oluliseks tegijaks oli hiiglaslik kahur, mis suutis lõhkuda seni purunematuks peetud linnamüüri. Selle kahuri (ja loomulikult mitmed teised) projekteeris ja valas tolle aja väljapaistvaim relvainsener. **Kes oli see ungarlane (võibolla ka valahh), kes andis nii kaaluka panuse selle olulise ristiusu kantsi vallutamisse?**

72. Küsitavat haigust põhjustavad pärmseened on tavapärastes tingimustes inimese suus, seedetraktis, nahal ja suguelunditel leiduva normaalse mikrofloora osa. Teatud tingimustel on organismi enda vastupanuvõime vähenenud ja pärmseen hakkab vohama. Nahal tekib leemendav ja punetav nahakahjustus, mis pidevalt või aeg-ajalt sügeleb, suus avaldub haigus laigutaoliste katukolletena põse limaskestal, igemetel ja keelel (soor). Suguelunditel tekitab haigus sügelemist, paksu ja teralist valgevoolust ning tupe limaskestade punetust ja turset. Meestel on kaebusteks punetus ja sügelus, mõnikord ka valulikkus. **Kuidas on selle haiguse seeneperekonnale viitav nimi?**

73. Need kaks juudisoost kommunistist literaadi poega emigreerusid koos perega pärast Hitleri võimuletulekut NLiitu. Erinevalt paljudest teistest seda peret ei repressseeritud, vastupidi – vennad said päris korraliku hariduse ning tõusid mõlemad hiljem DDRis kõrgele kohale. Vanem vend (1923 – 2006) oli 1953 – 1986 *Stasi* välisluure ülem, asjatundjate arvates üks aegade väljapaistvamaid luurejuhte. Nooremast vennast (1925 – 1982) sai hinnatud filmilavastaja (tuntuim film – *Goya ehk tunnetuse raske tee*), alates 1965 kuni surmani oli ta DDRi Kunstide Akadeemia president. **Mis oli nende vendade perekonnanimi?**

74. See katalaani päritolu frantsiskaani ordu ilmikvend (u 1232 – u 1315) oli keskaja skolastika huvitavamaid mõtlejaid, aga ka katalaani keelse kirjanduse alusepanija. Muuhulgas andis ta toeka panuse arvutusteooriasse ja üritas luua masinat, mis selgitaks moslemeile kristlikke põhitõdesid. Tema tähtsaim teos on *Ars magna*, kus ta jagas kõik teadused kontsentrilistesse ringidesse, mida omavahel pöörates on võimalik saada teaduslikuks uurimiseks tarvilikke mõistete kombinatsioone. **Kes oli see omapärane mõtleja?** Sama, väga katalaanipärast perekonnanime kannab ka 1987 sündinud *Real Madridi* korvpallur.

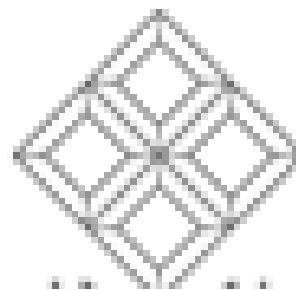
75. Kes on see end pühapäevafotograafiks nimetav ajaloolane, kes viimasel ajal näitab sääraseid kollaaže Eesti linnadest?

76. Küsitav pilkupüüdev tõug on pärit Aasiast. Juba Marco Polo kirjutas oma reisimärkmetes lindudest, kelle suled nägid välja nagu kassi karv ja olid mustad. Tõustandardis fikseeritud lindude musta naha ja mustade jalgade kohta eksisteerivad kirjalikud allikad juba 16. sajandist. Lindudele omapärase välimuse andvad suled on suleroota (v.a. hoo- ja tüürsuled). Lisaks ebaharilikule sulestikule on nad väga rahulikud, sotsiaalsed ja suurepärase emainstinktiga. Tänu oma iseloomule ning inimlembusele on tegemist hinnatud lemmikloomaga. **Milline tõug?**

77. Seda looduskosmeetika sarja toodab Tartu Ülikooli iduettevõtte Perfect Cosmetics Tartus Tiigi tänaval. Suurem osa sarja toodetest põhineb kanepiseemneõlil. Mõne aastaga on kosmeetikabränd muutunud populaarseks tänu teaduspõhiste toodetele, mis on tervisele ohutud – sarja on tunnustanud ka Eesti Allergialiit. Sari jõudis turule 2013. aastal. Seda eksporditakse peamiselt Saksamaale, kuid see on müügis ka meie poodides ja apteekides. Sarjale mõeldes lähivad mõtted paratamatult talvele. **Mis bränd, mille logo kõrval näete?**

78. Küsime mullu oma sportlaskarjääri lõpetanud tsiklimeest. Esimesed kogemused MM-sarjas sai küsitav 1985. aastal sündinud sportlane 2001. aastal 125cc klassis. Kaks hooaega hiljem võitis ta selles klassis ka oma esimese MM-tiitli. Peale tiitlivõitu siirdus ta tase kõrgemale 250cc klassi. Olgugi et ta polnud vigastuse tõttu korralikult treenida saanud, tuli ta (ajaloo noorima sõitjana antud klassis) maailmameistriks, ning seda saavutust kordas ta ka järgneval aastal. Sellele järgnes üleminek MotoGP klassi, ehkki kriitikute arvates polnud pisike (pikkust 158cm) sõitja füüsiliselt sobiv võimsa tsikli taltsutamiseks. Kuninglikus klassis tal tiitlit võita ei õnnestunud, parimateks jäid kolm teist kohta (2007, 2010, 2012). Oma 31 etapivõiduga on ta ülivõimsalt edukaim maailmameistriks mittetulnud MotoGP sõitja. **Kes?**

79. See ajaloolane, dramaturg ja kunstiteadlane oli tihedalt seot NO-teatriga (lõpuaegu juhatuse liige), koostas koos Enn Kunilaga menuka Konrad Mägi näituse ja kirjutas temast raamatu, lõi koos Tarmo Jüristoga sarja *Pank*, koos Juhan Ulfsaki ja Mart Kangroga annetas oma teatri aastaauhinna preemia Feministariumile? **Kes?**

80. Küsime teilt ühte kahest kuuldava kaveri autorist. Tema koostöö Trent Reznoriga on olnud edukas, võidetud on nii Oscar (“Sotsiaalvõrgustik”) kui ka Grammy (“Lohetätoveeringuga tüdruk”). Et pärjatud duo on HBO uue sarja “Watchmen” originaalmuusika loojateks, võivad nad peagi jõuda veelgi lähemale ihaldatud EGOT-tiitli võitmisele. Koostööd Nine Inch Nailsis alustati 2005.aastal, alates 2016. aastast on küsitav Reznori kõrval ka ametlikult bändi liige. **Kes?**

Vastused:

1. Meensalu (T)
2. Suur-Zimbabwe (P)
3. Anatoolia (T)
4. Jonas Jonasson (T)
5. Yannick Noah (P)
6. Elizabeth Fry (P)
7. heliotroop (T)
8. Natalia Makarova (P)
9. Šlahta (T)
10. Patrick Täht (P)
11. Raamatute salakaubandus (T)
12. kukkurmäger, bantikuut (P)
13. Riina Jesmin (T)
14. Brasiilia (P)
15. Georg Christoph Lichtenberg (T)
16. Trompetipuu (P)
17. Otse tootjalt tarbijale (T)
18. lühikoonulised koerad (T)
19. Adidas Superstar (P)
20. Stephen Sondheim (P)
21. Vogeesid / Vosges (T)
22. Sander Õigus (P)
23. Irene (T)
24. David Owen Russell (P)
25. Hello, world (P)
26. Pererühmad (P)
27. Argentina ja Uruguay (T)
28. Tsiitsero (T)
29. Gianmarco Tamberi (T)
30. Andrea del Verrocchio (T)
31. Bunseni põleti (P)
32. Zuism (T)
33. NoRRA (P)
34. modellid (S)
35. Ilmar Kruusamäe (T)
36. siniliilia / sinisilla (P)
37. Arturo Vidal (P)
38. virvatulesõna (T)
39. Bahtšõsarai (T)
40. laulavad mehed (T)
41. tiktok (P)
42. Coupole (T)
43. (salat)kress (T)
44. Limas (T)
45. Kvarken/Merenkurkku (P)
46. Jelizaveta Petrovna (T)
47. Teplice (P)
48. Sasha Baron Cohen (P)
49. Croquembouche (P)
50. Harry Matskin (T)
51. Montserrat (T)
52. Mekong (T)
53. Pollyanna, Eleanor H. Porter (P)
54. trikki sisenetase selg ees (P)
55. Bass Brewery (P)
56. Caransebese lahing (P)
57. Muinasjututee (T)
58. Veljo Kaasik (T)
59. Katie Ledecky, Ester Ledecka (P)
60. Iggy Pop (P)
61. Georges Braque (P)
62. Kõrgeim surfatud laine (T)
63. skolopendrid (T)
64. Normandia-Neemen (T)
65. Apex Legends (P)
66. la Belle Epoque (T)
67. reduktsioon (T)
68. mänsak (S)
69. Hans Memling (T)
70. Remco Evenepoel (P)
71. Orban (T)
72. kandidoos (P)
73. Wolf, Konrad ja Markus (T)
74. Ramon Llull, Raimundus Lullius, Raymond Lully (T)
75. Nele Inglise (T)
76. siidikana (P)
77. LUMI (S)
78. Daniel Pedrosa Ramal (P)
79. Eero Epner (T)
80. Atticus Ross (P)